

Často kladené otázky

Čo je *Instrumentum laboris* (IL)?

Ako naznačuje jeho latinský názov, IL je predovšetkým pracovným nástrojom pre účastníkov prác na prvom zasadnutí 16. riadneho všeobecného zhromaždenia synody biskupov. V tomto zmysle IL **nepredkladá nijaké odpovede, ale konštatuje, formuluje niektoré poznatky, ktoré sa v procese objavili, otvára otázky a vyzýva na ďalšie štúdium.**

Ide teda aj o **dokument na rozlišovanie** účastníkov zhromaždenia v októbri 2023. V skutočnosti na rozdiel od predchádzajúcich synod, pre ktoré bol IL dokumentom, ktorý sa mal doplniť, vylepšiť, aby sa dospelo k novému dokumentu, je súčasný IL koncipovaný predovšetkým ako podpora metódy, ktorou bude zhromaždenie pracovať. Hoci je IL celkovým plodom rozlišovania, ktoré sa uskutočnilo na základe už napísaných dokumentov, reflexiu o IL možno doplniť o reflexiu o prípravnom dokumente, národných syntézach, pracovnom dokumente kontinentálnej etapy či o siedmich dokumentoch kontinentálnych zhromaždení, pričom netreba zabúdať ani na výsledok digitálnej synody.

Ako vznikol IL?

IL predstavuje prvý cieľový bod synodálneho procesu – nie však záverečný – keďže je ovocím rozlišovania, ktoré sa začalo konzultáciami s Božím ľudom na miestnej úrovni. Plody týchto konzultácií boli najprv zhromaždené na diecéznej úrovni, potom zhrnuté a zaslané biskupským konferenciám a synodám východných katolíckych cirkví. Tie zasa vypracovali syntézu, ktorá bola v auguste 2021 postúpená Generálnemu sekretariátu synody.

Na základe čítania a analýzy takto zhromaždených dokumentov veľká skupina expertov vypracovala návrh pracovného dokumentu pre kontinentálnu etapu (DKE). DKE bol potom vrátený miestnym cirkvám na celom svete s výzvou, aby ho pripomienkovali a následne sa stretli a viedli dialóg na siedmich kontinentálnych zhromaždeniach, pričom pokračovala aj práca „digitálnej synody“. Cieľom bolo zamerať sa na poznatky a napätia, ktoré najsilnejšie rezonujú v cirkevných skúsenostiach jednotlivých kontinentov, a z pohľadu každého kontinentu určiť priority, ktorými sa má zaoberať synodálne zhromaždenie v októbri 2023. Každé kontinentálne zhromaždenie – ako aj „digitálna synoda“ – tak konsenzuálne vypracovali záverečný dokument.

Práve na základe všetkých materiálov zhromaždených počas fázy počúvania, najmä záverečných dokumentov kontinentálnych zhromaždení, bol vypracovaný *Instrumentum laboris* (IL).

Kto napísal IL?

Ako každý iný dokument synodálneho procesu z Generálneho sekretariátu synody, aj IL je výsledkom práce, na ktorej sa podieľalo veľké množstvo ľudí z rôznych častí sveta a s rôznymi zručnosťami. Predovšetkým členovia Prípravnej komisie pre 16. riadne všeobecné zhromaždenie synody biskupov, ktorú 15. marca zriadil generálny sekretár Generálneho sekretariátu synody, ale aj členovia 15. riadnej rady Generálneho sekretariátu synody, ktorí sa spolu s niekoľkými konzultormi a úradníkmi tohto sekretariátu stretli aj s viacerými prefektmi a sekretármi vatikánskych dikastérií. Nakoniec bol IL zaslaný viacerým teológom, cirkevným právnikom a iným odborníkom a všetkým prefektom vatikánskych dikastérií na konečnú kontrolu a doplnenie.

V tomto zmysle možno IL skutočne považovať za dokument Cirkvi, ktorý dokázal viesť dialóg s rôznymi citlivými a pastoračnými oblasťami.

Ako je štruktúrovaný IL?

Štruktúra IL sa vzťahuje na prežívané skúsenosti a úzko súvisí s ich využitím počas práce 16. riadneho generálneho zhromaždenia Biskupskej synody.

Instrumentum laboris sa skladá z **textu a pätnástich pracovných schém**. Spoločne zhrňajú doteraz zozbierané plody synodálnej cesty, ktoré odpovedajú na základnú vodiacu otázku: „Ako sa dnes na rôznych úrovniach (od miestnej až po všeobecnú) realizuje ‚spoločné kráčanie‘, ktoré umožňuje Cirkvi ohlasovať evanjelium v súlade s poslaním, ktoré jej bolo zverené; a aké kroky nás Duch pozýva vykonať, aby sme rástli ako synodálna Cirkev?“ (PD, 2).

IL nerozvíja teoretické chápanie pojmu „synodalita“, ale prináša dynamickú víziu života a misie Cirkvi, pričom vyjadruje rozmanitosť spôsobov, akými sa synodalita prežíva a chápe v rôznych častiach sveta, ktoré si vyžadujú ďalšie štúdium. V textoch a pracovných schémach sa zdôrazňujú charakteristiky synodálnej Cirkvi, ktoré sa objavili na základe skúseností z uplynulých dvoch rokov, a cesta napredovania, ktorá bola identifikovaná ako kľúčový prvok toho, aby sa Cirkev stávala čoraz viac synodálnou (**časť A**); ďalej sú zdôraznené tri prioritné otázky, na ktoré poukázal celý proces a ktoré si vyžadujú ďalšie hĺbkové rozlišovanie (**časť B**).

Tri prioritné otázky, ktoré budú v centre práce synodálneho zhromaždenia v októbri 2023, sú spojené s tromi slovami, ktoré tvoria tému synody: otázka, ako rásť v **spoločenstve** prijímaním všetkých a nikoho nevyklučujúc, vo vernosti evanjeliu; otázka konkrétnych spôsobov spoluzodpovednosti, uznávania a oceňovania prínosu každého pokrsteného vzhľadom na spoločnú **misii**; otázka určenia štruktúry a dynamiky riadenia, ktorými sa postupne vyjadri spoluúčasť a autorita v misionárskej synodálnej Cirkvi. Každú z týchto troch priorit rozvíja päť pracovných schém: ide o päť rôznych prístupov k tej istej problematike, ktoré umožňujú lepšie oceniť a zohľadniť pri rozlišovaní rôznosť ľudí a sociálnych, kultúrnych a náboženských kontextov, ktoré sa objavili počas procesu.

V každej schéme je uvedená krátka reflexia, ktorá je výsledkom rozlišovania uskutočneného počas synodálneho procesu. Po nej nasleduje základná otázka na rozlišovanie, ktorou sa budú zaoberať rôzne pracovné zasadnutia, a niekoľko návrhov na modlitbu a prípravné zamyslenie každého člena zhromaždenia. Vo väčšine prípadov ide o skutočné otázky, ale treba ich vždy vnímať v perspektíve základnej otázky, ako odpovedať na výzvu Ducha Svätého, aby sme rástli ako synodálna Cirkev.

IL ako celok vydáva svedectvo o skúsenosti viery Božieho ľudu a o bodoch, v ktorých sa cíti byť povolaný podniknúť ďalšie kroky na prehĺbenie praxe synodálneho rozmeru Cirkvi. Skutočným protagonistom je Duch Svätý, ktorý sprevádzal a viedol túto cestu a vlieval nádej a dôveru pre napredovanie, aby sme mohli rásť ako misionárska synodálna Cirkev, ktorá ohlasuje evanjelium, vo vernosti úlohe, ktorú jej zveril Pán.

Ako sa bude IL používať počas zhromaždenia?

Práca na prvom zasadnutí 16. všeobecného zhromaždenia synody biskupov bude organizovaná v rámci plenárnych zasadnutí a práce v skupinách. Pôjde o jazykové pracovné skupiny pozostávajúce z približne 12 ľudí.

Práca zhromaždenia bude organizovaná v štyroch moduloch. Prvý súvisí s prvou časťou IL, pod názvom „Za synodálnu Cirkev“, ďalšie tri moduly budú zodpovedať trom teologicko-pastoračným oblastiam (spoločenstvo, misia, spoluúčasť) podľa naznačených línií IL.

Keďže každý člen zhromaždenia bude súčasťou len jednej pracovnej skupiny pre každý modul, bude sa podieľať na prehĺbení len jednej z piatich línií každého z týchto troch modulov. Členovia zhromaždenia budú požiadaní, aby uviedli svoje preferencie, a podľa toho sa vytvoria pracovné skupiny, pričom sa zohľadní aj ich jazyková príslušnosť. Všetky okruhy majú rovnakú štruktúru: začínajú stručným zaradením témy do kontextu, ktorý vyjadruje názov, nie však všeobecne, ale na základe toho, čo vyplynulo z prvej fázy; potom sa sformuluje otázka na rozlišovanie, ktorá bude

základom pre prácu skupín; napokon sa ponúkne niekoľko tipov na prehĺbenie a konkretizáciu témy, ktoré môžu byť užitočné najmä počas prípravy.

Od zhromaždenia a jeho členov sa bude žiadať, aby sa usilovali **zachovať napätie medzi celkovým pohľadom**, ktorý charakterizuje prácu vychádzajúcu z časti A, a **určením krokov, ktoré treba urobiť** a ktoré sú nevyhnutne konkrétne, práve na ne je zameraná práca časti B.

IL totiž originálnym spôsobom predkladá vyjadrenia pastorálnej konštitúcie *Gaudium et spes*, ktorá tiež pozostáva z dvoch častí, odlišných svojím charakterom a zameraním, no „predsa tvorí jeden celok“ (GS, pozn. 1). Z tohto hľadiska teda môže byť koncilová konštitúcia inšpiráciou pre prácu zhromaždenia.

Ako môžu synodálne skupiny a vo všeobecnosti veriaci, ktorí sa nezúčastnia na októbrovom zhromaždení, využívať IL?

IL je určený predovšetkým účastníkom prvého zasadania 16. všeobecného zhromaždenia synody biskupov. Je však cenným nástrojom aj pre jednotlivé skupiny na diecéznej a národnej úrovni, aby mohli pokračovať v ceste reflexie a rozlišovania o tom, ako kráčame spoločne ako Cirkev; a uskutočňovať ďalšie cirkevné iniciatívy.

IL môže napríklad v období pred októbrovým zhromaždením poskytnúť osobitnú príležitosť na stretnutie – aj virtuálne – medzi členom (členmi) zhromaždenia a aspoň národným tímom. Týmto spôsobom sa môže reprezentatívna funkcia jednotlivých členov zhromaždenia stať hmatateľnejšou.

Kde nájdem IL?

Instrumentum laboris možno nájsť v rôznych jazykoch na oficiálnych webových stránkach Generálneho sekretariátu synody (www.synod.va), kde bola vytvorená ad hoc sekcia pre prácu v rámci univerzálnej etapy. Táto sekcia okrem IL obsahuje aj Často kladené otázky (FAQ), infografiku a ďalšie dokumenty užitočné nielen pre prípravu členov zhromaždenia, ale aj pre všetky ostatné osoby alebo skupiny, ktoré chcú hlbšie preštudovať tému synodálnej Cirkvi. Na ďalšie čítanie sa odporúča najmä apoštolská konštitúcia *Episcopalis communio* a dva dokumenty Medzinárodnej teologickej komisie: *Synodalita v živote a poslaní Cirkvi* (2018) a *Sensus fidei v živote Cirkvi* (2014). Ďalšie materiály synodálnych skupín z celého sveta nájdete na www.synodresources.org.

Instrumentum laboris (IL)

Syntéza

Povaha Instrumentum laboris

Ako naznačuje jeho latinský názov, IL je predovšetkým **pracovným nástrojom**, dokumentom **určeným na rozlišovanie** účastníkov práce 16. riadneho všeobecného zhromaždenia synody biskupov. V tomto zmysle IL **nepredkladá odpovede**, ale konštatuje, otvára otázky a vyzýva k hlbšiemu štúdiu.

IL prichádza na konci dlhého procesu načúvania Božiemu ľudu v miestnych cirkvách a následných fázach rozlišovania biskupských konferencií a kontinentálnych zhromaždení. IL však **nie je syntézou** doterajšej cesty, ale skôr **výsledkom (ovocím skúsenosti)** toho, čo sme sa naučili o **povahe synodálnej Cirkvi**. IL je tiež **plodom rozlišovania** ohľadom otázok-napätí, ktoré treba preskúmať a ktoré sa považujú za nevyhnutné na to, aby sa synodálne obrátenie Cirkvi uskutočnilo viditeľným a trvalým spôsobom.

Aj v tomto prípade je otázka, okolo ktorej sa celý dokument točí, rovnaká ako na začiatku synodálneho procesu. Tak ako je formulovaná v *Prípravnom dokumente* (PD 2): „Ako sa dnes na rôznych úrovniach (od miestnej až po všeobecnú) realizuje ‚spoločné kráčanie‘, ktoré umožňuje Cirkvi ohlasovať evanjelium v súlade s poslaním, ktoré jej bolo zverené; a aké kroky nás Duch pozyva vykonať, aby sme rástli ako synodálna Cirkev?“

IL ako celok vydáva svedectvo o skúsenosti viery Božieho ľudu a o bodoch, v ktorých sa cíti byť povolaný k ďalším krokom na prehĺbenie praxe synodálneho rozmeru Cirkvi. Skutočným protagonistom je Duch Svätý, ktorý sprevádzal a viedol túto cestu a vlieval nádej a dôveru pri napredovaní, aby sme mohli rásť ako misionárska synodálna Cirkev ohlasujúca evanjelium, vo vernosti úlohe, ktorú jej zveril Pán.

Štruktúra dokumentu a metodika zhromaždenia

Štruktúra IL úzko súvisí s jeho používaním počas práce 16. riadneho všeobecného zhromaždenia synody biskupov.

Instrumentum laboris sa skladá z **textu a pätnástich pracovných schém**. Spoločne prinášajú doteraz zozbierané plody synodálnej cesty, ktoré odpovedajú na základnú vodiacu otázku (DP, 2).

IL nerozvíja teoretické chápanie pojmu „synodalita“, ale prináša dynamickú víziu, ktorá vyjadruje rozmanitosť spôsobov, ktorými sa synodalita prežíva a chápe v rôznych častiach sveta a ktoré si vyžadujú ďalšie štúdium.

V texte a pracovných schémach sú zdôraznené charakteristiky synodálnej Cirkvi, ktoré sa objavili na základe skúseností z uplynulých dvoch rokov, a cesta napredovania, ktorá bola identifikovaná ako kľúčový prvok ako sa stávať čoraz viac synodálnou Cirkvou (**časť A**). Ďalej sú zdôraznené tri prioritné otázky, ktoré vyplývajú z celého procesu a ktoré si vyžadujú ďalšie hĺbkové rozlišovanie (**časť B**).

Tri prioritné otázky, ktoré budú v centre práce synodálneho zhromaždenia v októbri 2023, sú spojené s tromi slovami, ktoré tvoria tému synody: otázka, ako rásť v **spoločenstve** prijímaním všetkých a nikoho nevyklučujúc, vo vernosti evanjeliu; otázka konkrétnych spôsobov spoluzodpovednosti, uznávania a oceňovania prínosu každého pokrsteného vzhľadom na spoločnú **misiu**; otázka určenia štruktúr a dynamiky riadenia, ktorými sa časom vyjadri spoluúčasť a autorita v misionárskej synodálnej Cirkvi.

Každú z týchto troch priorit rozvíja päť pracovných schém: ide o päť rôznych prístupov k tej istej problematike, ktoré umožňujú lepšie oceniť a zohľadniť rôznosť ľudí a sociálnych, kultúrnych a náboženských kontextov, ktoré sa objavili počas procesu, pri rozlišovaní.

V každej schéme je uvedená krátka reflexia, ktorá je výsledkom rozlišovania uskutočneného počas synodálneho procesu. Po nej nasleduje základná otázka na rozlišovanie, ktorou sa budú zaoberať rôzne pracovné zasadnutia, a niekoľko návrhov na modlitbu a prípravné zamyslenie každého člena zhromaždenia. Vo väčšine prípadov ide o skutočné otázky, ale treba ich vždy vnímať v perspektíve základnej otázky, ako odpovedať na výzvu Ducha, aby sme rástli ako synodálna Cirkev.

IL v skutočnosti originálnym spôsobom nanovo predkladá vyjadrenia pastorálnej konštitúcie *Gaudium et spes*, ktorá tiež pozostáva z dvoch častí, odlišných svojím charakterom a zameraním, no „predsa tvorí jeden celok“ (GS, pozn. 1). Z tohto hľadiska môže byť teda koncilová konštitúcia inšpiráciou pre prácu zhromaždenia.

Komu je dokument určený

IL je **pracovný dokument**, dokument na rozlišovanie, ktorý je **určený predovšetkým účastníkom** 16. všeobecného zhromaždenia biskupskej synody. Zároveň treba IL chápať ako **prípravný dokument** *vzhľadom* na zhromaždenie, t. j. na prípravu samotných účastníkov na zhromaždenie. Z tohto dôvodu je IL aj nástrojom, prostredníctvom ktorého môžu synodálne skupiny, zriadené na začiatku synodálneho procesu, pokračovať v reflexii a realizovať cirkevné iniciatívy. Predovšetkým každá jednotlivá schéma druhej veľkej časti môže byť analyzovaná, premodlená a môže sa o nej uvažovať samostatne, hoci sa vždy odporúča, aby sa použili vo vybranej teologicko-pastoračnej oblasti napokon ako celok piatich schém.

Zverejnenie IL, okrem toho, že reaguje na potrebu transparentnosti, ako sa požadovalo a presadzovalo počas celého synodálneho procesu, predstavuje aj príležitosť na vytváranie vzťahov medzi synodálnymi skupinami a členmi zhromaždenia, ktorí ich budú zastupovať. IL má povzbudiť účasť na synodálnej dynamike na miestnej a regionálnej úrovni, pričom sa čaká na výsledky októbrového zhromaždenia, ktoré poskytne ďalšie smerodajné prvky, na základe ktorých budú miestne cirkvi vyzvané k modlitbe, reflexii, konaniu a vlastnému prispeniu.

OBSAH INSTRUMENTUM LABORIS

ÚVOD

IL sa začína krátkym úvodom, v ktorom sa pripomína synodálna cesta od 10. októbra 2021, keď pápež František zvolal na synodu celú Cirkev. Sleduje tak jednotlivé etapy, ktoré Boží ľud na tejto ceste absolvoval.

Predovšetkým ide o konzultácie Božieho ľudu počas **miestnej etapy** synodálneho procesu, ktoré – vychádzajúc z daných životných kontextov a oblastí – iniciovali miestne cirkvi na celom svete na základe otázky sformulovanej v *Prípravnom dokumente* (PD 2): „Ako sa dnes na rôznych úrovniach (od miestnej po univerzálnu) uskutočňuje toto ‚spoločné kráčanie‘ ktoré umožňuje Cirkvi ohlasovať evanjelium v súlade s misiou, ktorá jej bola zverená; a aké kroky nás Duch pozýva vykonať, aby sme rástli ako synodálna Cirkev?“. O príspevkoch, ktoré vypracovali miestne cirkvi, diskutovali biskupské konferencie a komunitné orgány východných cirkví *sui iuris* a spracovali syntézy, ktoré sa stali základom pre vytvorenia pracovného dokumentu pre kontinentálnu etapu (DKE). Kontinentálna etapa spočívala v slávení siedmich zhromaždení, na ktorých sa zúčastnili cirkvi toho istého kontinentálneho regiónu. Táto etapa umožnila na vlastnej koži zažiť katolíckosť Cirkvi, ktorá v rozmanitosti vekov, pohlaví a sociálnych podmienok vykazuje mimoriadne bohatstvo charizmiem a cirkevných povolání a uchováva poklad rozličných jazykov, kultúr, liturgických vyjadrení a teologických tradícií. Toto bohatstvo predstavuje dar, ktorý každá miestna cirkev ponúka všetkým ostatným (porov. LG 13). Po skončení prvej fázy sa ukázalo, že synodálna metóda počúvania a rozlišovania skutočne umožňuje prepojiť a posilniť charizmy a cirkevné povolania bez toho, aby to

viedlo k uniformite. Zároveň poukázala na určité napätia, ktoré však môžu viesť k väčšej jednote (porov. EG 221), stať sa zdrojom energie a nezvrhnúť sa na deštruktívne polarizácie. Predovšetkým však obnovili vedomie, že stávanie sa čoraz viac synodálnou Cirkvou predstavuje identitu, povolanie a osud Cirkvi: spoločné kráčanie, teda uskutočňovanie synody, je spôsob, ako byť skutočne učeníkmi a priateľmi toho Majstra a Pána, ktorý o sebe povedal: „Ja som cesta“ (Jn 14, 6).

V úvode sa ďalej zdôrazňuje štruktúra a funkcia IL vo vzťahu k dynamike zhromaždenia.

IL je predovšetkým nástrojom rozlišovania v službe slávenia synodálneho zhromaždenia a jeho prípravy. Štruktúra IL je teda formovaná s ohľadom na dynamiku jeho práce. Práca bude rozdelená do štyroch modulov, v rámci ktorých sa bude pracovať tak v skupinách (*circuli minores*), ako aj na plenárnych zasadnutiach. Každý zo štyroch modulov bude mať za tému jednu z častí tohto IL.

PRVÁ ČASŤ INSTRUMENTUM LABORIS – ZA SYNODÁLNU CIRKEV

Prvá veľká časť IL je venovaná synodálnej Cirkvi, ako bola pochopená a predovšetkým prežívaná v skúsenosti synodálneho procesu.

Integrálna skúsenosť

Skúsenosť je interpretačným kľúčom synodálneho procesu. Na pochopenie štýlu synodálnej Cirkvi treba vychádzať z vedomia, že skutočným protagonistom celého procesu je Duch Svätý. Tí, ktorí sa zúčastnili na synodálnom procese, ho rozpoznali a prežívali ako príležitosť pre stretnutie bratov a sestier vo viere, ktorí prostredníctvom vzájomného počúvania dokázali načúvať Duchu, rástli vo svojom vzťahu s Pánom a v láske k Cirkvi. Synodálna skúsenosť otvorila Cirkvi obzor nádeje, jasný znak prítomnosti a pôsobenia Ducha, ktorý ju vedie dejinami na jej ceste do Kráľovstva. Synodálny proces ukázal, ako synodálny štýl predstavuje priestor, v ktorom sa dá uskutočniť evanjeliový spôsob riešenia otázok, ktoré sú často kladené ako požiadavky alebo pre ktoré dnes v živote Cirkvi chýba miesto prijatia a rozlišovania.

Synodálny proces umožnil – práve vďaka skúsenosti so synodalitou – lepšie pochopiť, čo je to synodalita.

Taký abstraktný alebo teoretický pojem ako „synodalita“ sa začal **vteľovať do konkrétnej skúsenosti**. Z počúvania Božieho ľudu sa vynorilo postupné osvojovanie a chápanie synodalít „zvnútra“, ktoré nevychádza z vyslovenia princípu, teórie alebo formuly, ale vychádza z pripravenosti vstúpiť do dynamického procesu konštruktívneho, úctivého a modlitebného rozprávania, počúvania a dialógu.

Znaky synodálnej Cirkvi

Synodálna skúsenosť ako sme ju zažili v tomto procese, umožňuje identifikovať niektoré prvky, ktoré možno chápať ako konštitutívne pre synodálnu Cirkev.

- **Synodálna cirkev je Cirkev, ktorá uznáva spoločnú dôstojnosť** vyplývajúcu z krstu, ktorý robí zo všetkých, čo ho prijali, Božie deti, členov jednej rodiny, a teda bratov a sestry v Kristovi, v ktorých prebýva jeden Duch a ktorí sú povolaní plniť jednu misiu Cirkvi. **Synodálnu Cirkev nemožno chápať inak ako v horizonte spoločenstva, ktoré je vždy aj misiou** ohlasovať a konkrétne uskutočňovať evanjelium v každom rozmere ľudskej existencie. Preto je potrebné vytvoriť priestor – ktorý treba chápať ako **inštitúcie, štruktúry a postupy** – v ktorom sa spoločná krstná dôstojnosť a spoluzodpovednosť v misii **nielen potvrdzuje, ale aj uskutočňuje a praktizuje**.

- **Synodálna cirkev je Cirkev, ktorá počúva, a Cirkev načúvania:** je to načúvanie Duchu prostredníctvom počúvania Slova a vzájomného počúvania medzi jednotlivcami a medzi cirkevnými spoločenstvami. Počúvanie, ktoré sa poskytuje a prijíma, má teologickú a cirkevnú hĺbku, nie je len

funkčné, ale nadväzuje na spôsob, akým počúval ľudí, ktorých stretol, Ježiš. Tento štýl počúvania má poznačiť a premeniť všetky vzťahy, ktoré kresťanské spoločenstvo vytvára medzi svojimi členmi, s inými spoločenstvami veriacich, aj so spoločnosťou ako celkom, najmä s tými, ktorých hlasy sú najčastejšie ignorované.

- **Synodálna Cirkev je Cirkev, ktorá chce byť pokorná, ktorá vie, že sa má veľa čo učiť**, ktorá uznáva chyby, ktorých sa dopustila (krízy spojené so sexuálnym, ekonomickým, mocenským zneužívaním a zneužívaním svedomia). Je to pozvanie na cestu pokánia a obrátenia.

- **Synodálna Cirkev je Cirkev stretnutia a dialógu, ktorá sa nebojí rozmanitosti, ale váži si ju bez toho, aby nútila k uniformite**. Synodálny proces zdôraznil význam nielen podpory vzťahovej antropológie, ktorá uľahčuje a podporuje prechod od „ja“ k „my“, ale aj stretania a dialógu s inými kresťanskými denomináciami, s veriacimi iných náboženstiev a s kultúrami a spoločnosťami, v ktorých je Cirkev začlenená.

- **Synodálna Cirkev je Cirkev, ktorá je otvorená, pohostinná a ktorá prijíma všetkých: je to Cirkev vychádzajúca** s vedomím, že neexistuje hranica, ktorú by vanutie Ducha nemohlo prekročiť, aby všetkých vtiahlo do jej dynamizmu.

- **Synodálna Cirkev je Cirkev, ktorá je ochotná a schopná zvládať napätia bez toho, aby sa nimi nechala rozdrviť**. Ide najmä o to, aby čestne a nebojáčne čelila výzve k hlbšiemu pochopeniu vzťahu medzi láskou a pravdou. **Synodalita je privilegovaným spôsobom obrátenia, pretože obnovuje Cirkev v jednote**: lieči jej rany a zmieruje jej pamäť, prijíma odlišnosti, ktoré zahŕňa, a vykupuje z neplodných rozdelení, čím jej umožňuje plnšie stelesniť jej povolanie byť „v Kristovi akoby sviatosťou, čiže znakom a nástrojom dôverného spojenia s Bohom a jednoty celého ľudstva“ (LG, 1).

- **Synodálna Cirkev je nepokojná Cirkev, pretože si je vedomá svojej zraniteľnosti a neúplnosti**. Nejde o problém, ktorý treba vyriešiť, ale o nevyčerpatelné a sväté Božie tajomstvo, pri ktorom musíme zostať otvorení jeho prekvapeniam, keď kráčame dejinami smerom ku Kráľovstvu. To platí aj pre otázky, ktoré vyniesol na svetlo synodálny proces. Ako prvé si vyžadujú počúvanie a pozornosť, bez toho, aby sme sa ponáhľali s okamžitými riešeniami. Nie sú ťarchu týchto otázok nie je osobným bremenom, ale úlohou celého spoločenstva, ktorého vzťahový a sviatosťný život je často najúčinnjšou okamžitou odpoveďou.

- **Synodálna Cirkev je tiež Cirkvou rozlišovania**, a to v bohatstve významov, ktoré tento pojem nadobúda v rôznych duchovných tradíciách. Byť Cirkvou rozlišovania znamená byť priestorom pre pôsobenie Ducha, ktorý nás pozýva rásť v schopnosti rozpoznávať jeho znamenia.

Rozhovor v Duchu

Synodálny proces umožnil identifikovať synodálnu metódu rozlišovania: rozhovor v Duchu Svätom

Prvá fáza umožnila Božiemu ľudu zakúsiť chuť rozlišovania prostredníctvom praxe rozhovoru v Duchu Svätom, metódy, ktorá sa v niektorých dokumentoch označuje ako „duchovný rozhovor“ alebo „synodálna metóda“. Táto metóda, ktorá nadobudla formu prostredníctvom jej praktizovania v rôznych synodálnych skupinách, bola prežívaná ako turíchny moment, umožňujúci zažiť, čo je to byť Cirkvou a prejsť od počúvania našich bratov a sestier v Kristovi k načúvaniu Ducha, ktorý je skutočným protagonistom synodálneho procesu. Rozhovor medzi bratmi a sestrami vo viere totiž pomaly otvára priestor pre „počúvanie spoločne“, teda spoločné načúvanie hlasu Ducha.

Táto duchovná metóda je súčasťou dlhšej tradície cirkevného rozlišovania, ktorá vykazuje pluralitu metód a prístupov. Treba zdôrazniť jej výnimočnú misionársku hodnotu. Táto duchovná prax nám umožňuje prejsť od „ja“ k „my“: nestráca však zo zreteľa, ani nevymazáva osobný rozmer „ja“, ale uznáva ho a vkladá do rozmeru spoločenstva.

Formácia zameraná na rozhovor v Duchu Svätom je formáciou zameranou na synodálny spôsob jestvovania Cirkvi. Vyžaduje si najmä formáciu facilitátorov schopných sprevádzať spoločenstvá pri jej praktizovaní.

Spoločenstvo, misia a spoluúčasť

Doterajší synodálny proces priniesol tri priority, ktoré IL osvetľuje v súvislosti s tromi kľúčovými slovami synody: spoločenstvo, misia, spoluúčasť, pričom sa zmenilo ich poradie. Sú to výzvy, ktorým musí čeliť celá Cirkev, aby urobila krok vpred a rástla vo svojom synodálnom bytí na všetkých úrovniach a z mnohých pohľadov: vyžadujú si riešenie z pohľadu teológie a kánonického práva, z pohľadu pastorácie i spirituality. Vyžadujú si spochybnit' doterajší spôsob diecézneho plánovania, ale aj každodenných rozhodnutí a životného štýle každého člena Božieho ľudu.

Rozhodli sme sa obrátiť poradie pojmov „misia“ a „spoluúčasť“, pretože samotný synodálny proces nám umožnil pochopiť, že spoluúčasť nie je cieľom sama osebe, ale svoj pôvod a zameranie – samotný zmysel svojej existencie – čerpá zo spoločenstva a misie. Tie sa navzájom prelínajú a odrážajú jedno v druhom, čo vedie k opusteniu dualistickej koncepcie, v ktorej sa spoločenstvo rieši v rámci Cirkvi, zatiaľ čo misia sa považuje výlučne za činnosť *ad extra*. Synodálny proces zároveň zvýšil povedomie o tom, že **zameranie na misiu predstavuje jediné evanjeliovo podložené kritérium** pre vnútornú organizáciu kresťanského spoločenstva, rozdelenie funkcií a úloh, riadenie jeho inštitúcií a štruktúr. Z tohto dôvodu sa **participácia môže riešiť až po ostatných dvoch**.

Prvá výzva - Spoločenstvo, ktoré vyžaruje: ako byť plnšie znakom a nástrojom zjednotenia s Bohom a jednoty ľudského rodu?

V Cirkvi sa spoločenstvo nemá chápať v zmysle, identitarnej sociológie alebo v strategicko-organizačnom zmysle, ale vzťahuje sa na nikdy nevyčerpanú úlohu budovania „my“ Božieho ľudu. Prelína sa tu vertikálny rozmer, ktorý *Lumen gentium* nazýva „zjednotením s Bohom“, a horizontálny rozmer, „jednota ľudského rodu“, v silnom eschatologickom dynamizme. Z tohto momentu dostávame symbolickú anticipáciu **v liturgickom konaní**, s mnohorakými obradmi, ktoré treba podporovať a chrániť.

Práve spoločenstvo Cirkvi umožňuje chápať synodu nie ako reprezentatívne a zákonodarné zhromaždenie, analogicky s parlamentnou štruktúrou a jeho dynamikou rozhodovania na základe väčšiny. Skôr ho chápeme analogicky s liturgickým zhromaždením: v súlade s nepretržitou tradíciou Cirkvi nesmieme zabúdať, že synoda sa slávi, pretože ide o stretnutie, na ktorom Cirkev vo viere zaujíma postoj načúvania Duchu.

V konkrétnosti našej historickej reality si zachovanie a podpora spoločenstva vyžaduje prijatie neúplnosti prežívania **jednoty v rozmanitosti**. Dejiny vytvárajú rozdelenia spôsobujúce rany, ktoré treba zaceliť a vyžadujú si cesty k zmiereniu pamäti. V tomto kontexte, **aké putá treba v mene evanjelia posilňovať, aby sa prekonali zákopy a bariéry, a aké prístrešky treba postaviť a na čiu ochranu? Ktoré postupné kroky umožňujú cestu k plnému spoločenstvu a ktoré rozdelenia sú naopak neplodné?**

Druhá výzva – Spoluzodpovednosť v misii: ako spoločne užívať dary a úlohy v službe evanjeliu?

Misia predstavuje dynamický horizont, z ktorého máme uvažovať o synodálnej Cirkvi: vedie ju von z nej samej, aby sa premietla do sveta. Inými slovami, misia umožňuje prežiť skúsenosť Turíc: po prijatí Ducha Svätého vychádzajú apoštoli z večeradla, z miesta, kde sa spoločenstvo zhromaždilo, a berú si slovo, aby obyvateľom Jeruzalema zvestovali Ježiša, ktorý zomrel a vstal z mŕtvych. Synodálny život je zakorenený v rovnakom dynamizme.

Misia nie je marketingovou ponukou náboženského produktu, ale **budovaním spoločenstva**, cez ktorého vzťahy presvitá Božia láska, a tak sa samotný život stáva ohlasovaním.

Misia je o spôsobe, akým sa skutočne každému podarí získať príspevok všetkých, každého s jeho darmi a úlohami. Perspektíva misie umiestňuje charizmy a služby do horizontu toho, čo je spoločné.

Misionárska synodálna cirkev má povinnosť klásť si otázku, ako môže rozpoznať a oceniť príspevok, ktorý môže ponúknuť misii každý pokrstený, ktorý vychádza zo seba a spolu s ostatnými sa podieľa na niečom väčšom.

Pracovné schémy súvisiace s touto prioritou sa snažia konkretizovať túto základnú otázku s ohľadom na témy, ako je uznanie rôznosti povolaní, chariziem a služieb, podpora krstnej dôstojnosti žien, úloha vysväteného služobníka a najmä služba biskupa v misionárskej synodálnej Cirkvi.

Tretia výzva – Spoluúčasť, zodpovednosť a autorita. Aké procesy, štruktúry a inštitúcie majú byť v misionárskej synodálnej Cirkvi?

Pápež František na začiatku synodálneho procesu (9. októbra 2021) pripomenul, že „spoločenstvo a misia riskujú, že zostanú trochu abstraktnými pojmami, ak nebudeme pestovať cirkevnú prax, ktorá vyjadruje konkrétnosť synodality na každom kroku cesty a činnosti, podporujúc skutočnú účasť každého človeka“ a ďalej povedal, že „spoluúčasť je požiadavkou krstnej viery“.

Starostlivosť o postupy, pravidlá a štruktúry, v rámci ktorých sa môže misia uskutočňovať riadnym spôsobom, jej umožňuje, aby sa časom upevnila, vytvárala inštitúcie a zbavila spoločnosť emocionálnej nepripravenosti. K procedurálnemu rozmeru, ktorý je **inštanciou konkrétnosti**, pridáva spoluúčasť veľmi významnú **antropologickú hustotu**: v skutočnosti vyjadruje starostlivosť o humanizáciu vzťahov, ktoré sú jadrom projektu spoločnosti a angažovanosti v misii. Chráni jedinečnosť tváre každého, núti k tomu, aby prechod k „my“ nepohltil jednotlivé „ja“ v anonymite nerozlíšeného kolektívu. Chráni pred upadnutím do abstraktnosti práv a od zredukovania osôb na nástroje podriadené výkonu organizácie. Spoluúčasť je v podstate prejavom tvorivosti, spôsobom pestovania pohostinných a podporných vzťahov v srdci misie a spoločnosti.

Zo záujmu o spoluúčasť vyplýva tretia priorita: **otázka autority, jej významu a spôsobu jej vykonávania v synodálnej Cirkvi**. S touto otázkou súvisí druhá, súvisiaca so starosťou o konkretizáciu a kontinuitu v čase: **aké modality, štruktúry, inštitúcie sú potrebné na to, aby sa v misionárskej synodálnej Cirkvi bežne prežívalo zdravé spojenie medzi autoritou a spoluúčasťou?**

IL však priznáva, že inštitúcie a štruktúry nestačia na to, aby sa Cirkev stala synodálnou: **je potrebná synodálna kultúra a spiritualita, oživované túžbou po obrátení a podporované primeranou formáciou**.

Formácia je nevyhnutným prostriedkom na to, aby sa dynamizmus synody stal pastoračným vzorom pre život a činnosť Cirkvi. IL napokon zdôrazňuje, že je potrebná snaha o **obnovu jazyka, ktorý Cirkev používa**: v liturgii, v homíliách, v katechéze, v sakrálnom umení, ako aj vo všetkých formách komunikácie určenej tak členom Cirkvi, ako aj širšej verejnosti, a to aj prostredníctvom nových a starých médií.

DRUHÁ ČASŤ INSTRUMENTUM LABORIS – TEMATICKÉ PRACOVNÉ SCHÉMY

Pre prípravu a štrukturalizáciu práce zhromaždenia bolo pripravených päť pracovných schém v rámci každej priority. Každá z nich predstavuje vstupnú bránu k spracovaniu základnej témy, čo umožňuje pristupovať k nej z rôznych, ale vzájomne sa dopĺňajúcich perspektív súvisiacich s rôznymi aspektmi života Cirkvi, ktoré sa objavili v rámci práce kontinentálnych zhromaždení.

B1. Spoločenstvo, ktoré vyžaruje. Ako môžeme byť plnšie znamením a nástrojom zjednotenia s Bohom a jednoty ľudského rodu?

B 1.1. Ako služba lásky, úsilie o spravodlivosť a starostlivosť o spoločný domov živia spoločnosť v synodálnej Cirkvi?

B 1.2 Ako môže synodálna Cirkev urobiť dôveryhodným prísľub, že „milosrdenstvo a vernosť sa stretnú“ (Ž 85, 11)?

B 1.3 Ako môže rásť dynamický vzťah výmeny darov medzi cirkvami?

B 1.4 Ako môže synodálna Cirkev lepšie plniť svoju misiu prostredníctvom obnoveného ekumenického úsilia?

B 1.5 Ako môžeme rozpoznať a využiť bohatstvo kultúr a rozvíjať dialóg s náboženstvami vo svetle evanjelia?

B2. Spoluzodpovednosť za misiu. Ako môžeme spoločne užívať dary a úlohy v službe evanjeliu?

B 2.1 Ako môžeme spoločne kráčať k spoločnému uvedomeniu si zmyslu a obsahu misie?

B 2.2 Čo možno urobiť, aby synodálna Cirkev bola aj „celá služobnou“ misionárskou cirkvou?

B 2.3 Ako môže Cirkev našich čias lepšie plniť svoje poslanie prostredníctvom väčšieho uznania a podpory krstnej dôstojnosti žien?

B 2.4 Ako možno v misijnej perspektíve posilniť službu vysvätených služobníkov vo vzťahu ku službe pokrstených?

B 2.5 Ako možno v misijnej synodálnej perspektíve obnoviť a podporiť službu biskupa?

B3. Spoluúčasť, riadenie a autorita: Aké procesy, štruktúry a inštitúcie má mať misionárska synodálna Cirkev?

B 3.1 Ako môžeme obnoviť službu autority a vykonávanie zodpovednosti v misionárskej synodálnej Cirkvi?

B 3.2 Ako môžeme autenticky synodálnym spôsobom rozvíjať procesy rozlišovania a rozhodovania, posilňujúc vedúcu úlohu Ducha?

B 3.3 Aké štruktúry možno rozvinúť na upevnenie misionárskej synodálnej Cirkvi?

B 3.4 Ako nastaviť inštalácie synodality a kolegiality, ktoré zahŕňajú zoskupenia miestnych cirkví?

B 3.5 Ako možno posilniť inštitúciu synody, aby bola výrazom biskupskej kolegiality v rámci plne synodálnej Cirkvi?